

Tulevaisuuden taitoja nuorille

Aikamme merkittävimmät haasteet ilmastonmuutos, luontokato ja globaali eriarvoisuus vaativat ratkaisuja sekä tämän päivän että tulevaisuuden päättäjiltä. Millaisia eväitä perusopetus ja lukio antavat nuorille kestävän tulevaisuuden rakentamiseen? Millaisilla toimenpiteillä voimme edistää tarvittavien taitojen oppimista ja oppimisen edellytyksiä?

1. Varmistetaan kestävyyskasvatuksen riittävä määrä ja laajuus kouluissa

Biologia ja maantiede ovat keskeisiä oppiaineita kestävän tulevaisuuden tietojen ja taitojen oppimisessa. Varataan seuraavissa tuntijaoissa näille oppiaineille riittävät tuntiresurssit mm. palauttamalla lukiossa maantieteen pakollisten opintojaksoiden määrä kahteen.

Käynnistetään valtakunnallinen Kestävä koulu -ohjelma¹, jonka avulla voidaan juurruttaa kestävä kehitys osaksi koulujen ja oppilaitosten opetusta ja toimintakulttuuria.

2. Uudistetaan oppiaineiden sisältöjä, ei oppiaineita

Julkisessa keskustelussa on noussut esille ilmastonmuutoksen sekä tunne- ja vuorovaikutuskasvatuksen opetuksen lisäämisen tarve. Niitä on ehdotettu jopa uusiksi oppiaineiksi, mikä vaatisi lisäresursointia uusien oppiaineiden kelpoisuusvaatimukset täyttävien opettajien täydennyskoulutukseen.

Opetussuunnitelmia seuraavan kerran uudistettaessa varmistetaan tärkeiden ajankohtaisten teemojen riittävä opetus tarkentamalla ja laajentamalla nykyisten opetussuunnitelmien sisältöjä jo olemassa olevissa oppiaineissa; esimerkkeinä ilmastonmuutoksen käsittely maantieteessä ja tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjaannuttaminen terveystiedossa.

3. Turvataan riittävän pienet ryhmäkoot

Riittävän pieni ryhmäkoko mahdollistaa oppilaan yksilöllisen ohjaamisen ja oppilaiden työturvallisuuden. Sopivan kokoisten opetusryhmien toteutumiseksi:

- Säädetään laissa opettajamitoituksesta, joka määrittäisi suhdeluvun avulla opettajien määrän oppilasta kohden. Opettajien ammattijärjestö OAJ on esittänyt, että perusopetuksessa kolmannelta luokalta lähtien sekä lukiossa suhdeluku olisi 1:20².
- Työskentelyn turvallisuuden takaamiseksi esimerkiksi maasto- ja laboratoriotyöskentelyssä tulee laissa mahdollistaa myös pienemmät eli ns. jakoryhmät.

Kohtia 1-3 avataan tarkemmin seuraavilla sivuilla.

---

¹ Opetus- ja ympäristökasvatusalan järjestöjen esitys Kestävä koulu -ohjelmasta: <https://feesuomi.fi/wp-content/uploads/Esitys-Kestava-koulu-ohjelmaksi-2024-2026.pdf>

² <https://www.oaj.fi/ajankohtaista/blogiartikkelit/koulutus-ratkaisee/2019/opettajamitoituksella-turvataan-tyorauha-ja-laadukas-opetus-sopivankokoisissa-ryhmissa/>

<https://www.oaj.fi/ajankohtaista/uutiset-ja-tiedotteet/2021/suuri-enemmisto-ehdokkaista-ryhmakoot-kuriin-ja-oppimisen-tuki-kuntoon/>

1. Varmistetaan kestävyyskasvatuksen riittävä määrä ja laajuus kouluissa

Biologia ja maantiede ovat keskeisiä oppiaineita kestävän tulevaisuuden tietojen ja taitojen oppimisessa.

Maantiede tarjoaa perustan maapallomme tuntemiselle ja ymmärtämiselle kokonaisuutena. Maantieteen opetus ohjaa tiedostamaan luonnon ja ihmistoiminnan vuorovaikutusta sekä tarkastelemaan maailmaa muuttavana ja kulttuurisesti monimuotoisena elinympäristönä. Maantiede on monitieteinen, eri tiedonaloja integroiva oppiaine, jossa otetaan huomioon luonnontieteiden, ihmistieteiden ja yhteiskuntatieteiden näkökulmat. Opetus harjaannuttaa oppilaiden osallistumis- ja vaikuttamistaitoja ja antaa keinoja aktiiviseen kansalaisuuteen sekä kestävän tulevaisuuden rakentamiseen.³

Biologia oppiaineena puolestaan antaa syvällistä ymmärrystä eliöyksilöiden ja luonnon kokonaisuuksien toiminnasta ja vuorovaikutussuhteista. Biologian opetuksen perustana on luonnon monimuotoisuuden ja sen kehittymisen ymmärtäminen. Opetus kehittää oppilaiden ympäristötietoisuutta ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Oppilaat saavat valmiuksia vaikuttaa ja osallistua oman lähiympäristönsä kehittämiseen ja sen säilymiseen elinvoimaisena. Biologian opetuksessa oppilaita ohjataan kestävään elämäntapaan ja globaalin vastuun ymmärtämiseen.⁴

Tulevaisuuden taitojen oppimista voidaan edistää:

- Varaamalla biologian ja maantieteen oppiaineille opetuksessa riittävät tuntiresurssit, jotka mahdollistavat kestävän tulevaisuuden rakentamisessa tarvittavien taitojen oppimisen. Tulevassa perusopetuksen tuntijaossa tulee varmistaa vähintään nykyisten tuntimäärien säilyminen. Lukion tuntijaossa tulee palauttaa maantieteen pakollisten opintojaksojen määrä kahteen.
- Käynnistämällä valtakunnallinen Kestävä koulu -ohjelma, jonka avulla voidaan juurruttaa kestävä kehitys osaksi koulujen ja oppilaitosten opetusta ja toimintakulttuuria.

2. Uudistetaan oppiaineiden sisältöjä, ei oppiaineita

Opetussuunnitelmien uudistuessa päätetään oppiaineista, joita jatkossa opetetaan. Lain asetuksilla puolestaan määrätään opettajan kelpoisuusvaatimukset⁵. Julkisessa keskustelussa on noussut esiin tarve kestävän kehityksen ja siihen vahvasti sisältyvän ilmastonmuutoksen opettamisesta. Samoin tunne- ja vuorovaikutustaitojen laajempi opettaminen on koettu tärkeäksi lasten- ja nuorten mielenterveyteen liittyvien ongelmien lisääntyessä. Näitä on ehdotettu jopa uusiksi oppiaineiksi.

Edellä mainitut sisällöt löytyvät kuitenkin jo nykyisistä opetussuunnitelmista osana nykyisiä oppiaineita: kestävä kehitys on maantieteen keskeistä oppisisältöä ja tunne- ja vuorovaikutustaidot kuuluvat terveystiedon opetussuunnitelmaan. Kouluissa on jo näiden aineiden

---

³ Perusopetuksen ja lukion opetussuunnitelmien perusteet

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/lukion_opetussuunnitelman_perusteet_2019.pdf

⁴ Perusopetuksen ja lukion opetussuunnitelmien perusteet

⁵ Asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980986>

kelpoisuusvaatimukset täyttävät opettajat. Laajamittainen opettajien kouluttaminen mahdollisten uusien oppiaineiden kelpoisuudet täyttäväksi opettajiksi vaatisi lisäresursointia opettajien täydennyskoulutukseen.

- Opetussuunnitelmia seuraavan kerran uudistettaessa varmistetaan tärkeiden ajankohtaisten teemojen riittävä opetus tarkentamalla ja laajentamalla nykyisten opetussuunnitelmien sisältöjä jo olemassa olevissa oppiaineissa; esimerkkeinä ilmastonmuutoksen käsittely maantieteessä ja tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjaannuttaminen terveystiedossa.

3. Turvataan riittävän pienet ryhmäkoot

Kuntien ja koulujen välillä on suuria eroja opetusryhmien koossa ja oppilaat ja opettajat ovat sen suhteen epätasa-arvoisessa asemassa. Opetus- ja kulttuuriministeriön tuoreimman selvityksen⁶ mukaan yli kolmasosassa 7.-9. -luokkien biologian ja maantiedon opetusryhmistä on oppilasmäärä 20 tai enemmän.

Opetussuunnitelmat painottavat tutkivaa oppimista ja monipuolisten oppimisympäristöjen hyödyntämistä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita omakohtaiseen havainnointiin ja tutkimiseen itsenäisesti ja ryhmissä sekä erilaisissa oppimisympäristöissä. Opetussuunnitelman perusteiden mukaan maasto- ja laboratoriotyöskentelyn toteutuksessa tulee huomioida turvallisuuskysymykset sekä eriyttää opetusta jokaisen oppilaan omien vahvuuksien tukemiseksi. Tämä edellyttää riittävän pientä ryhmäkoko.

Riittävän pieni ryhmäkoko mahdollistaa oppilaan yksilöllisen ohjaamisen ja oppilaiden työturvallisuuden. Samalla tarve muihin tukitoimiin, kuten erityisopetukseen ja oppilashuoltoon vähenee ja kouluviihtyvyys lisääntyy.

Sopivan kokoisten opetusryhmien toteutuminen voidaan turvata:

- Säättämällä laissa opettajamitoituksesta, joka määrittäisi suhdeluvun avulla opettajien määrän oppilasta kohden. Opettajien ammattijärjestö OAJ on esittänyt, että perusopetuksessa kolmannelta luokalta lähtien sekä lukiossa suhdeluku olisi 1:20.
- Työskentelyn turvallisuuden⁷ takaamiseksi esimerkiksi maasto- ja laboratoriotyöskentelyssä tulee laissa mahdollistaa myös pienemmät eli ns. jakoryhmät.

Lisätietoja:

Biologian ja maantieteen opettajien liitto BMOL ry:

Ritu Savolainen, puheenjohtaja
Biologian, maantiedon ja terveystiedon lehtori
puheenjohtaja@bmol.fi

Kati Vähä-Jaakkola, toiminnanjohtaja
kati.vaha-jaakkola@bmol.fi
p. 050-3138409

---

⁶ Opetus ja kulttuuriministeriö, Yleissivistävän koulutuksen ryhmäkokoselvitykset 2019: <https://okm.fi/ryhmakokoselvitykset>

⁷ LUKU 4 TYÖTURVALLISUUS Päivitys 6/2018, Jenna Salmijärvi. Luonnontieteiden opetustilat, työturvallisuus ja välineet.

Perusopetus ja lukio, Oppaat ja käsikirjat 2011:6

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/191760_luonnontieteiden_opetustilat_tyoturvallisuus_ja_valineet_luku_4_paivi_tys_06_.pdf